

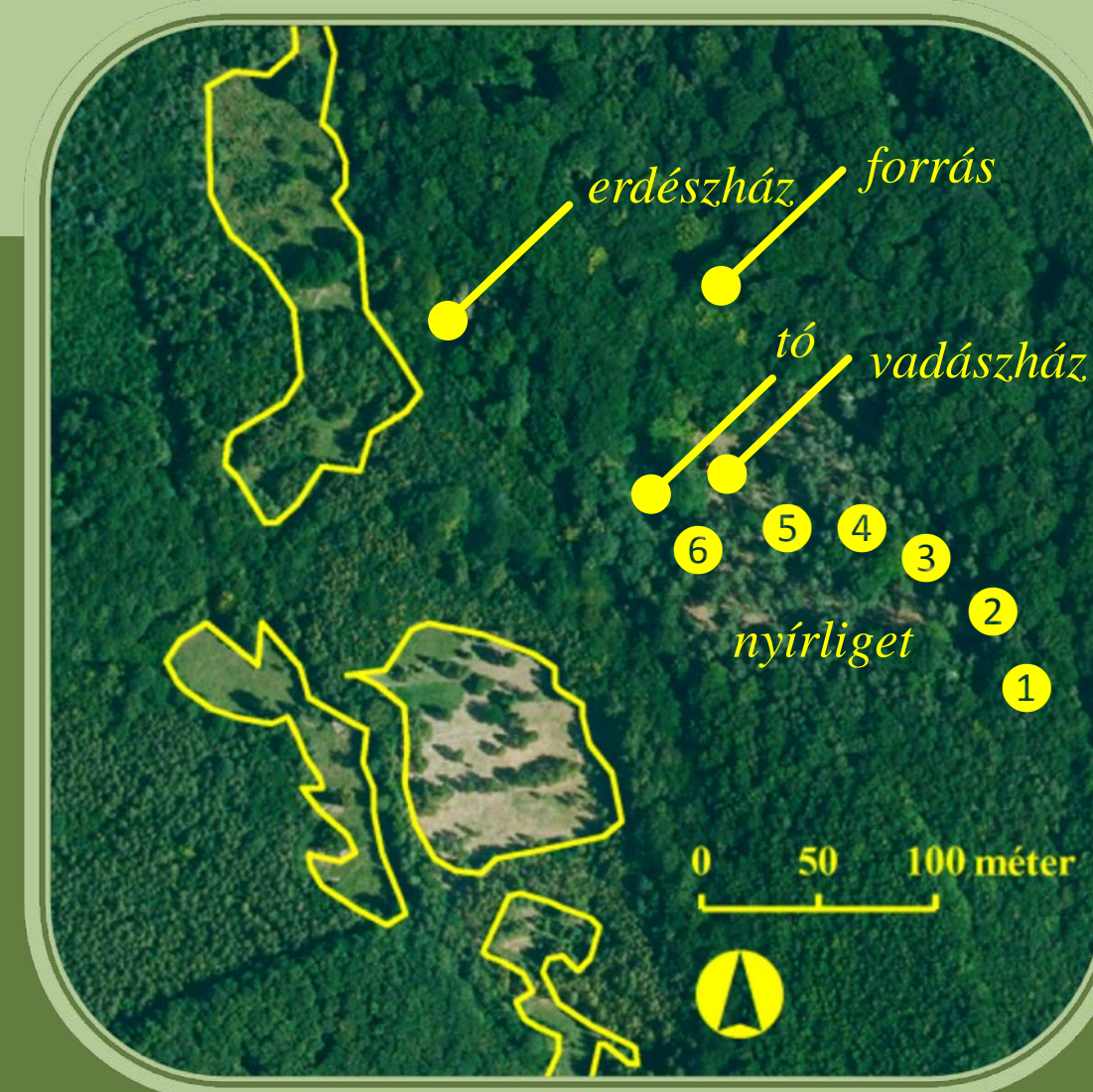
Istvánkúti Nyírjes mini-tanösvény

Élőhelyrekonstrukció

Az Istvánkúti Nyírjes 1953 óta védett terület az itt élő növények és állatok miatt, amelyet bő 30 évvel később, a Zempléni Tájvédelmi Körzet 1984-es megalapításakor fokozottan védetté nyilvánítottak. **A többször megismételt botanikai-zoológiai állapotfelmérések jelentős fajlistát eredményeztek, ami összesen több mint 600 faj regisztrációját jelenti (mintegy 25 növény, 65 nagyomba, 300 állatfaj).** Jelentős a területen előforduló (vagy pl. oda rendszeresen táplálkozni járó), jelenleg törvényi védeltséget élvező ritkább növény-, gomba- vagy állatfajok száma is, vagyis a természetvédelmi szempontok felértékelődésével fontos lett az itt élő növény-, gomba- és állatközösségek fajgazdagsága, közkedvelt szóval élve a terület biodiverzitása.

Egészen az 1970-es évekig a tájhasználat fenntartotta a rétek és az erdészház melletti nyíres liget fajgazdagságát. Az erdészház lakatlanná válásával és a kaszálás beszüntetésével elkezdődött a rétek erőteljes ① cserjésedése. A cserjésedés már sok helyen elérte ② a lombkoronát is, ezért az árnyékolás miatt kedvezőtlenül változtak meg a fényviszonyok. *Mivel ezen élőhelyek természetvédelmi jelentősége óriási, megőrzésük és fenntartásuk fontos aktuális feladattá vált.*

A kialakult fajgazdagság köszönhető egyrészt a mindig is extenzív jellegű használatnak (rendszeres kaszálás), másrészt azonban a gazdálkodás II. világháborút követő fokozatos megszűnésének is. Ennek magyarázata, hogy a felhagyott területek cserjésedése mellett a korábban rendszeres kaszálást (esetleg legeltetést) nem tűrő fajok is átmenetileg elszaporodhatnak. A természetes szukcesszió, a beerdősülés, azaz az egykori erdőtársulás fokozatos visszaalakulása (amikor a természet "visszahódítja" a tőle "elrabolt" területeket) hosszabb távon azonban a régebben ott levő és esetleg újonnan megjelent réti vagy erdőszéli fajokat egyaránt eltünteti, a gyepekhez kötődő fajok teljes eltűnését okozza.

Megfogalmazódik a felismerés, hogyha ezeket a réteket az emberi tájhasználat alakította ki, akkor megőrzésük kulcsa is az olyan aktív rendszeres természetvédelmi beavatkozás, amely (részben legalábbis) helyettesíti a korábbi tájhasználatra jellemző kaszálásokat. Ellenkező esetben fajszegényré válnak és beerdősödnék.

2002-ben érett meg az elhatározásunk, hogy magunk vesszük kézbe a terület sorsát és ameddig erőnk, illetve lehetőségeink engedik, évi rendszerességgel kezeljük a területet. Ettől kezdve folyik tehát a területen aktuális és folyamatos kezelés, amely eleinte inkább a kaszálás feltételeinek megteremtését jelentette (③ zömében cserjék-fák irtása), és csak később sikerült elérnünk, hogy az elvégzett munka nagyobbik része inkább a kaszálás és a "széna" területről való lehordása legyen.

A munkát önkéntes civil részvétellel valósítjuk meg, szakmai irányítását helyi szakemberekkel konzultálva Tóth Zoltán (ELTE) vezeti, minden évben rendelkezünk a területileg érintett nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával és az illetékes természetvédelmi hatóság engedélyével.

A mai nyírliget tágabb környezetében (rétek hajdanvolt kiterjedése), az átellenben levő domboldalakon újabb területrészek fokozatos bevonásával pár évvel később indultak meg a rendszeres élőhely-restaurációs munkák. Ehhez 2009 folyamán az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság által kijelölésre kerültek a távlati kezelésbe bevonandó területrészek (a légifotón megjelölt 4 területrész).

② cserjeirtás előtti állapot

③ ugyanott cserjeirtás utáni állapot